

PERSPEKTIV BYRAN

INSTRUKTIONSBOK

En interaktiv deckarlektion där barnens
perspektiv & rättigheter tas på allvar!

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Om Perspektivbyrån	3
Innan ni börjar	4
Gör så här	6
Barnen, Dissaren och Agent Franka	8
Uppdrag 1	10
Uppdrag 2	12
Uppdrag 3	14
Uppdrag 4	16
Förändra & förbättra	18
Barnkonventionen & diskrimineringslagen.....	19

Text Mia Westin och Klara Nygren, Perspektivbyrån

Layout & illustration Carl Papworth

Tryck Original Tryckeri Umeå, 2019

Projektet Perspektivbyrån drevs under åren 2017-2020 av Rättighetscentrum Västerbotten, Sensus och finansierades av Arvsfonden.

Tack till alla barn och all personal från kultur- och fritidsverksamheter i Västerbotten som varit delaktiga i framtagandet av metoden.

VÄLKOMMEN TILL PERSPEKTIVBYRÅN!

FÖR VEM?

För barn 8-12 år och för er som arbetar på bibliotek.

VAD?

PERSPEKTIVBYRÅN är en interaktiv deckarlekt där barnen är detektiver som granskar, synliggör och ger sina perspektiv på er verksamhet. Ni vuxna lyssnar, antecknar och förbättrar!

Barnen får på ett lekfullt sätt ökad kunskap om sina rättigheter, samtidigt som de får lära känna sitt bibliotek bättre.

UNDERSÖKNINGSPLATS:

HUR?

Följ instruktionerna i detta häfte!

LYCKA TILL!

BAKGRUND

PERSPEKTIVBYRÅNS metoder och utbildningar riktar sig till er som arbetar med barn och unga med syfte att skapa trygga, jämlika och tillgängliga verksamheter.

Perspektivbyrån började som ett projekt där mer än 700 barn och personal från kultur- & fritidsverksamheter deltog. Materialet som arbetades fram i projektet har dels samlats på en digital plattform och dels omformats till materialet som du nu håller i din hand.

På perspektivbyran.nu finns utbildningar om barnkonventionen, diskrimineringslagstiftningen samt en steg-för-steg-utbildning i ett praktiskt förändringsarbete. På hemsidan finns också verktyg och tips för hur ni kan få barnens perspektiv på er verksamhet.

INNAN NI BÖRJAR

MATERIAL:

MAPPENS INNEHÅLL: 1 instruktionsbok, 4 profilkort – en för varje person, 16 uppdragskort (4 uppdrag x 4 lag), 2 ark klistermärken med regnbågsmustasch som bevis på slutfört uppdrag.

VERKTYG: Papper och pennor för både barn och ledare att anteckna på. Eventuellt målarfärger och saxar till bonusuppdragen.

TÄNK PÅ ATT MATERIALET SKA ANVÄNDAS FLERA GÅNGER. TILLÅTET ATT KOPIERA PROFILKORTEN & UPPDRAGEN!

SCENOGRAFI & REKVISITA: Om ni har tid och möjlighet kan ni skapa en detektiv-miljö med hjälp av fantasi och gamla prylar som; skrivmaskiner, skrynkliga papper, förstoringsglas, stämplor, uppslagsböcker, fotografier m.m. Kanske fixa några schyssta lösmustascher?

RIKTLINJER:

ANTAL BARN: Uppdragen kan antingen genomföras enskilt eller i grupp. En lagom storlek är 2-4 barn per grupp.

ANTAL LEDARE: Minst en, men gärna flera så att ni inte missar något väsentligt i barnens spaningar. I grupper med yngre barn rekommenderas en vuxen per grupp, så att barnen får hjälp med att förstå frågorna och med att skriva svar.

FÖRKUNSKAPER: Perspektivbyråns metoder och utbildningar utgår ifrån barnkonventionen och diskrimineringslagen. Läs mer om detta på sidan 19.

TIDSÅTGÅNG: Introduktion och gruppindelning tar ca 5-10 min. Varje uppdrag tar ca 30 min (15 min för genomförande och 15 min för diskussion). Barnen kan utföra ett eller flera uppdrag per tillfälle.

ROLLSPEL: I uppdrag 1 och 2 får grupperna varsin person att utgå ifrån;

AWO, EIRI, SAM och **SALLY**. Ni kan antingen välja att respektive grupp behåller samma person för båda uppdragen eller så byter ni.

Om det är många barn som ska utföra uppdragen så kan flera lag utgå ifrån samma person (men då behöver ni kopiera upp profilkorten).

AWO

EIRI

SAM

SALLY

GÖR SÅ HÄR

1.

Ni som leder aktiviteten kan börja med att läsa beskrivningen inför varje uppdrag, så att ni vet vad det går ut på och vad som behöver förberedas innan barnen kommer.

2.

Läs texten om *Barnen, Dissaren och Agent Franka* på sidan 8. På så sätt får ni en gemensam berättelse att utgå ifrån.

MED BARNEN

3.

Dela upp barngruppen i fyra mindre konstellationer om 2-4 deltagare. De får gärna hitta på varsitt lagnamn.

4.

Påminn barnen om att de är detektiver som fått i uppdrag av *Agent Franka* att spana efter sånt som blivit fel och vad som måste förändras. Målet är att alla barn ska trivas på ert bibliotek!

5.

Genomför spaningarna.

OBS: *Barnen ska inte anteckna direkt på uppdragen ifall ni vill använda dem flera gånger! Men ni får gärna kopiera uppdragen.*

7.

Om ni har möjlighet: låt detektiverna utföra bonusuppgifterna.
Kom ihåg att ni behöver tid för reflektion med barnen efter varje uppgift!

8.

Efter varje genomfört uppgift ska ni ledare sammanfatta barnens svar och lösningar, samt bestämma hur ni ska utveckla verksamheten utifrån barnens perspektiv. Förslag på hur ni kan förändra och förbättra hittar ni på sidan 18.

UPPDRAG 1 LAG: RÖD

PROBLEM: Alla barn tycker om att ha förebilder som liknar dem själva. Men ibland glöms bort böcker med personer som inte ser ut som eller har samma intressen som hen själv.

UPPDRAG: Hjälp Agent Franka att leta fram böcker med andra förebilder än Dissaren!

UPPDRAG 2 LAG: BLÅ

PROBLEM: Dissaren tycker det är krångligt och dyrt att anpassa lokaler så att de passar alla barn. Det betyder kanske att några barn inte kan vara på biblioteket, fast de vill!

UPPDRAG: Hjälp Agent Franka att söka svårigheter och förbättringar i biblioteket!

UTMANING: Eiri har en kognitiv funktionsnedsättning. Men tycker det är svårt att fokusera och bara tänka på en sak i taget. Eiri tycker också det är jobbigt med höga ljud och platser där det låter mycket.

Ja -> Den av er som spelar Eiri tar på sig hörlurarna och sätter på musik/ljud.
Nej -> Den av er som spelar Eiri försöker koncentrera sig på uppgiften medan 1-2 personer viskar/sjunger/pratar bredvid. De andra hjälper till.

OBS! Kom ihåg att det ska vara tryggt för alla!

PERSPEKTIVFRÅN

UPPDRAG 3 LAG: GRÖN

PROBLEM: Dissaren tycker det är krångligt att anpassa biblioteket så att alla barn trivs. Ibland ställer hen till det så att vissa barn inte känner sig trygga eller välkomna. Är det så på ert bibliotek?

UPPDRAG: Hjälp Agent Franka att ta reda på vilka platser som finns på biblioteket och vad som är tillåtet att göra där.

UPPDRAG 4 LAG: GUL

PROBLEM: Det finns en hel del böcker på biblioteket. Men Dissaren har ställt till det så att vissa berättelser saknas.

UPPDRAG: Hjälp Agent Franka att hitta böcker med fler perspektiv!

A. Börja med att försöka hitta en ungdomsbok eller film om en (trans)person som känner sig som tjej men som föddes som pojke?

B. Försök sedan hitta en bok om en tjej som gillar skotrar och annan motorsport.

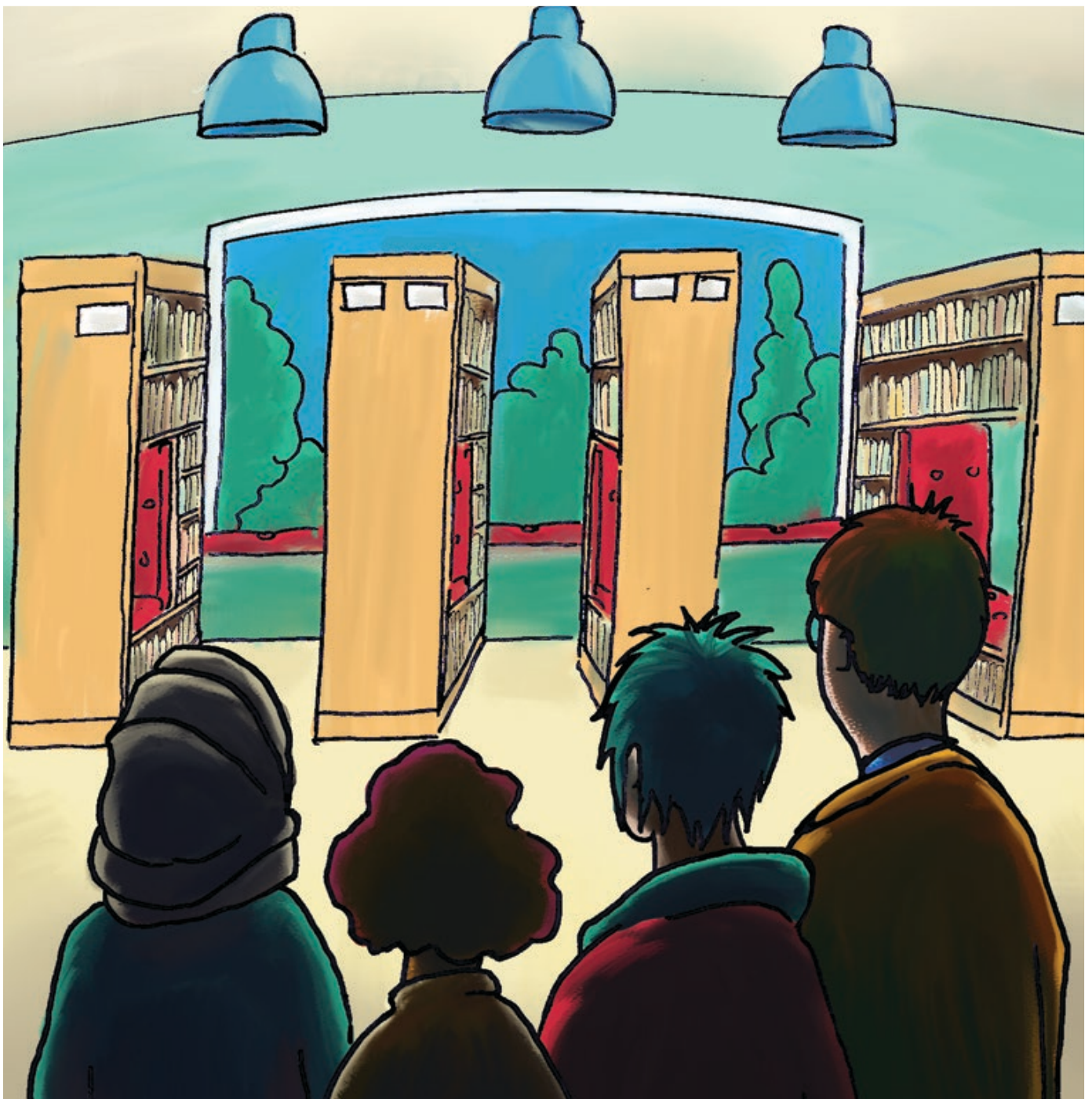
C. Om ni själva skulle vara författare och skriva en bok - vad skulle den boken handla om?

Hur hittade ni boken/filmen?
Sökte själva?
Frågade personalen?
Sökte på internet?

PERSPEKTIVFRÅN

BARNEN, DISSAREN OCH AGENT FRANKA

EN GÅNG för inte så länge sedan så beslutades det att alla barn skulle ha rätt att leka och lära och vila. Alla barn hade också rätt att ta del av kultur och konst. Därför var det viktigt att alla barn kände sig välkomna på biblioteken. Så var det bestämt!

MEN, plötsligt hände något ...

DISSAREN, en grå typ från ett stort kontor, började åka runt på biblioteken och ställa till det så pass att vissa barn slutade gå dit, fast de egentligen ville.

Dissaren tyckte nämligen att det var krångligt att ta hänsyn och hen var både lat och snål. Dissaren tyckte inte det gjorde något att barnen kände sig otrygga, ovälkomna eller om någon hamnar utanför.

**AGENT FRANKA BEHÖVER
ER EXPERTHJÄLP FÖR ATT
LÖSA UPPDRAGEN**

DISSAREN

AGENT FRANKA

NÄR AGENT FRANKA från Perspektivbyrån hörde detta stampade hen med sina klackeskor, skruvade sina mustascher och utropade: *”Jag måste samla barn från hela landet och sätta stopp för Dissaren innan det är för sent!”*

TILL SAKEN: Ni barn ska nu vara detektiver och undersöka om Dissaren varit här! Har hen tagit bort några berättelser eller möblerat om så att vissa barn inte får plats? Vilka barn är det i så fall? Och vad säger ni själva – känner ni er trygga och välkomna på ert biblioteket?

UPPDRAG 1: SPRÅK & FÖREBILDER

LÄS MIG
FÖRST!

UPPDRAGSBESKRIVNING

Ni som leder aktiviteten kan läsa följande beskrivning inför uppdraget, så att ni vet vad det går ut på och vad som behöver förberedas innan barnen kommer.

INNEHÅLL: Uppdrag nr 1 innebär att barnen ska hitta böcker och förebilder till deras personer. Hittar de böcker på andra språk än svenska? Och finns det berättelser eller bilder som deras personer kan känna igen sig i?

KÄLLOR: Böcker, bilder och filmer. Det är viktigt att personalen finns tillhands för att svara på frågor och vägleda detektiverna i sitt sökande.

Påminn barnen att kolla på profilkorten för att få all information som behövs!

ANTECKNINGAR: Barnen får gärna anteckna (om de kan) men det är ännu viktigare att ni vuxna skriver ner barnens upptäckter. Försök att inte missa något som är viktigt för ert bibliotek!

BARNEN GÖR
UPPDRAGEN!
TID: CA 15 MINUTER

Tänk på att barnen,
särskilt de yngre, kan
behöva hjälp med att läsa
och förstå uppgifterna!

BEVIS: UPPDRAG SLUTFÖRT!

SAMMANFATTNING & REFLEKTION MED BARNEN

ca 15 minuter

Efter att barnen genomfört uppdraget kan ni samlas för att gå igenom svaren tillsammans. Börja gärna med att barnen får berätta vilken som var deras "person".

EFTER UTFÖRT
UPPDRAG

FÖRSLAG PÅ DISKUSSIONSFRÅGOR:

- A.** Ni skulle hjälpa *Agent Franka* att hitta böcker på andra språk än svenska. Hur gick det?
- B.** Ni skulle hjälpa *Agent Franka* att hitta särskilda böcker för era personer. Hur gick det för:
- *Awo* att hitta en bok om en muslimsk tjej?
 - *Eiri* att hitta en bok om någon som inte känner sig som en pojke eller flicka?
 - *Sam* att hitta en bok om en transperson?
 - *Sally* att hitta en bok om ett barn som just flyttat till Sverige?
- C.** Ni skulle hjälpa *Agent Franka* att leta en bild eller en bok som era personer kunde känna igen sig i. Hur gick det för...
- *Awo* att hitta någon med samma hudfärg?
 - *Eiri, Sam och Sally* att hitta någon med samma typ av familj som dem?

BARNENS TANKAR & KÄNSLOR KRING VERKSAMHETEN?

- Skulle ni vilja ha fler böcker på något språk? Vilket?
- Varför skulle det kunna vara viktigt med böcker på flera språk?
- Varför kan det vara viktigt att få se en bild eller läsa en bok om en person som liknar en själv?
- Känner ni er trygga och välkomna här?

BONUSUPPDRAG

Ni skulle rita en välkomstskylt utan att använda text. Hur gick det? *Be dem visa och berätta.*

FÖRÄNDRA & FÖRBÄTTRA

På sidan 18 hittar ni förslag på hur ni med hjälp av barnens perspektiv förbättrar er verksamhet.

GLÖM INTE!

UPPDRAG 2: TILGÄNGLIGHET

LÄS MIG
FÖRST!

UPPDRAGSBESKRIVNING

Ni som leder aktiviteten kan läsa följande beskrivning inför uppdraget, så att ni vet vad det går ut på och vad som behöver förberedas innan barnen kommer.

INNEHÅLL: Uppdrag nr 2 innebär att barnen ska granska tillgängligheten för personer med olika funktionsnedsättningar.

KÄLLOR: För att kunna utföra det här uppdraget behöver barnen ha tillgång till så många utrymmen som möjligt.

Påminn barnen att kolla på profilkorten för att få all information som behövs!

MATERIAL: Det går att utföra uppdraget utan tillbehör men om ni till exempelvis har en rullstol, hörselkåpor, ögonbindel och musikspelare så är det en bonus!

ANTECKNINGAR: Barnen får gärna anteckna (om de kan) men det är ännu viktigare att ni vuxna skriver ner barnens upptäckter. Försök att inte missa något som är viktigt för ert bibliotek!

Tänk på att barnen,
särskilt de yngre, kan
behöva hjälp med att läsa
och förstå uppgifterna!

BARNEN GÖR
UPPDRAGEN!

TID: CA 15 MINUTER

BEVIS: UPPDRAG SLUTFÖRT!

**EFTER UTFÖRT
UPPDRAG**

SAMMANFATTNING & REFLEKTION MED BARNEN

ca 15 minuter

Efter att barnen genomfört uppdraget kan ni samlas för att gå igenom svaren tillsammans. Börja gärna med att barnen får berätta vilken som var deras "person".

FÖRSLAG PÅ DISKUSSIONSFRÅGOR:

Ni skulle hjälpa *Agent Franka* att undersöka om lokalerna är tillgängliga för era personer. Var det något som var svårt eller jobbigt för *Awo, Eiri, Sam* och *Sally*?

JA → Vad? Berätta!

Agent Franka undrar om det finns något som går att göra bättre eller lättare för era personer på biblioteket?

BARNENS TANKAR & KÄNSLOR KRING VERKSAMHETEN?

- Varför är det viktigt att kunna ta sig runt i lokalerna?
- Hur känner ni själva – är det något ni tycker är svårt eller jobbigt på biblioteket?

BONUSUPPDRAG

Ni skulle göra bokomslag och hitta på namn till berättelser om olika personer med superkrafter. Hur gick det? *Be dem visa och berätta.*

FÖRÄNDRA & FÖRBÄTTRA

På sidan 18 hittar ni förslag på hur ni med hjälp av barnens perspektiv förbättrar er verksamhet.

GLÖM INTE!

UPPDRAG 3: TRIVSEL & REGLER

UPPDRAGSBESKRIVNING

Ni som leder aktiviteten kan läsa följande beskrivning inför uppdraget, så att ni vet vad det går ut på och vad som behöver förberedas innan barnen kommer.

LÄS MIG
FÖRST!

INNEHÅLL: Uppdrag nr 3 innebär att barnen ska undersöka vilka oskrivna regler som finns, och om de trivs i miljön eller om något går att förändra.

KÄLLOR: För att kunna utföra det här uppdraget behöver barnen få röra sig, prova ljud och tänja lite på gränserna. Personalen behöver bistå med hjälp om vad som är tillåtet att göra och var de olika platserna finns.

ANTECKNINGAR: Barnen får gärna anteckna (om de kan) men det är ännu viktigare att ni vuxna skriver ner barnens upptäckter. Ni kan anteckna medan barnen undersöker eller i samtalet efteråt.

Tänk på att barnen,
särskilt de yngre, kan
behöva hjälp med att läsa
och förstå uppgifterna!

BARNEN GÖR
UPPDRAGEN!

TID: CA 15 MINUTER

BEVIS: UPPDRAG SLUTFÖRT!

**EFTER UTFÖRT
UPPDRAG**

SAMMANFATTNING & REFLEKTION MED BARNEN

ca 15 minuter

Efter att barnen genomfört uppdraget kan ni samlas för att gå igenom svaren tillsammans.

- Vilka platser hittade ni av dem ni skulle söka?
- Upptäckte ni att det fanns saker ni får och inte får göra på biblioteket?
- Vad tycker ni om reglerna (både skrivna och oskrivna) som finns på biblioteket?
- Är det några regler ni inte tycker om eller skulle vilja ta bort?
- Är det några regler som ni skulle vilja lägga till?
- Var trivdes ni själva bäst på biblioteket?
- Var trivdes ni inte på biblioteket?

BONUSUPPDRAG

Alla grupper har fått ett extra uppdrag som de kan göra ifall ni har tid. Flera av uppgifterna handlar om att rita och måla. Samla in och diskutera!

Kanske kan ni göra en utställning eller på något annat roligt sätt visa barnens alster?

FÖRÄNDRA & FÖRBÄTTRA

På sidan 18 hittar ni förslag på hur ni med hjälp av barnens perspektiv förbättrar er verksamhet.

GLÖM INTE!

UPPDRAG 4: REPRESENTATION

UPPDRAGSBESKRIVNING

Ni som leder aktiviteten kan läsa följande beskrivning inför uppdraget, så att ni vet vad det går ut på och vad som behöver förberedas innan barnen kommer..

INNEHÅLL: Uppdrag nr 4 innebär att barnen ska hitta böcker med normbrytande perspektiv.

KÄLLOR: Låt barnen söka själva om de kan och vill. Det är viktigt att personalen finns tillhands för att svara på frågor och vägleda detektiverna.

ANTECKNINGAR: Barnen får gärna anteckna (om de kan) men det är ännu viktigare att ni vuxna skriver ner barnens upptäckter. Försök att inte missa något som är viktigt för ert bibliotek!

Tänk på att barnen, särskilt de yngre, kan behöva hjälp med att läsa och förstå uppgifterna!

**BARNEN GÖR
UPPDRAGEN!**

TID: CA 15 MINUTER

BEVIS: UPPDRAG SLUTFÖRT!

EFTER UTFÖRT
UPPDRAG

SAMMANFATTNING & REFLEKTION MED BARNEN

ca 15 minuter

Efter att barnen genomfört uppdraget kan ni samlas för att gå igenom svaren tillsammans.

FÖRSLAG PÅ DISKUSSIONSFRÅGOR:

Ni skulle hjälpa *Agent Franka* att hitta böcker med fler perspektiv ...

- Hur gick det? Låt barnen visa och berätta om de har med sig böckerna.
- Hur hittade ni böckerna – sökte ni själva? Frågade ni personalen? Eller sökte ni på nätet?
- Om ni själva skulle vara författare och skriva en bok – vad skulle den boken handla om?

BARNENS TANKAR & KÄNSLOR KRING VERKSAMHETEN?

- Varför är det viktigt att berätta historier som fler barn kan känna igen sig i?
- Hur känner ni själva – är det något som saknas på biblioteket? Exempelvis:
 - Böcker, filmer, spel, bilder?
 - Rum, platser, möbler?
 - Något att göra?
- Är det något personalen kan göra bättre?

BONUSUPPDRAG

Alla grupper har fått ett extra uppdrag som de kan göra ifall ni har tid. Be barnen berätta och visa vad de gjort.

FÖRÄNDRA & FÖRBÄTTRA

På sidan 18 hittar ni förslag på hur ni med hjälp av barnens perspektiv förbättrar er verksamhet.

GLÖM INTE!

FÖRÄNDRA & FÖRBÄTTRA

ANALYSERA

Efter att uppdragen genomförts kan ni på biblioteket fundera över vad som framkommit i barnens svar och lösningar. Analysera, reflektera och dra slutsatser. Vad har barnen tyckt och känt? Vilka förslag på förändringar har de delat med sig av? Vad fungerar/fungerar inte i verksamheten? Vilka målgrupper saknas? Vilka barn känner sig inte välkomna eller inkluderade? Vilka barn kan inte ta del av er verksamhet och varför? Vad behöver förändras när det gäller den fysiska miljön, utbudet och bemötandet för att åtgärda problemen?

ÄNDRA

Diskutera sedan hur ni kan förbättra verksamheten utifrån barnens spaningar och era egna slutsatser. Hur och vad kan ni göra i praktiken för att fler barn ska inkluderas i verksamheten? Det kan vara alltifrån väldigt små justeringar som går att genomföra på en gång, till större förändringar som kräver mer resurser i form av tid och ekonomi. Ta gärna ett helhetsgrepp tillsammans med kollegor och ledning om hur ni ska göra.

ENKEL MALL FÖR ÅTGÄRDSPLAN:

- Vad är problemet?
- Vad kan ni göra åt det?
- Vem kan besluta om åtgärden?
- När ska det vara klart?
- Vem/vilka är ansvariga för att åtgärden utförs?

UPPFÖLJNING

När det gått en tid bör ni följa upp och utvärdera spaningarna, analysen och åtgärderna. Kan ni se någon skillnad och i så fall: har det blivit bättre, har fler barn inkluderats i er verksamhet? Ta med er erfarenheterna som metoden gett er och använd dessa när ni upprepar Perspektivbyrån. Det är viktigt att hålla koll och fortsätta prova!

BARNKONVENTIONEN

BARNKONVENTIONEN blev lag den 1 januari 2020 och finns för att stärka barns mänskliga rättigheter – hemma, i skolan och på fritiden. Lagen säger:

- Att *barn* är egna individer
- Att *barn* har egna rättigheter
- Att *barn* inte är föräldrars eller andra vuxnas ägodelar

TIPS PÅ MER LÄSNING FINNS PÅ:

Barnombudsmannen.se - om barns och ungas rättigheter och intressen utifrån FN:s konvention om barnets rättigheter.

Barnets rätt (2019) - en grundläggande introduktion i barns rättigheter. Boken ges ut av Sensus Studieförbund och MR-fonden. Den finns att beställa på sensus.se.

Rätten till din berättelse – normkreativa metoder och brytiga böcker för barn och bibliotek (2018). Boken finns att beställa på BTJ Förlag.

På perspektivbyrån.nu hittar ni en enklare utbildning i barnkonventionen.

DISKRIMINERINGSLAGEN

I DISKRIMINERINGSLAGEN beskrivs det skydd som individer har mot att bli utsatta för diskriminering. Lagen ger också stöd i hur verksamheter kan arbeta främjande för lika rättigheter.

I sin vardag befinner sig barn i förskola och skola, men också på olika kultur- och fritidsarenor. Barn och unga som utsätts för diskriminering i de sammanhangen behandlas sämre än andra för att de exempelvis har en viss hudfärg, ett visst kön, eller en viss sexuell läggning. Det kan röra sig om direkta trakasserier, men det kan också upplevas som diskriminerande att bli utestängd på grund av att den fysiska miljön eller bemötandet inte är anpassat. Deltagande kan då inte ske på lika villkor.

Arbetet med att förebygga och motverka diskriminering berör oss alla!

Läs mer på diskrimineringsombudsmannen.se eller besök perspektivbyrån.nu för en enklare utbildning i diskrimineringslagen.

Önskar ni att er verksamhet skulle nå alla barn?
Är ni beredda att på allvar lyssna till barnens perspektiv?
Gillar ni interaktiva deckarlekar?

Om ni svarat ja på någon av ovanstående frågor så är Perspektivbyrån som metod något för er. Den interaktiva deckarleken syftar till att skapa verksamheter som når alla barn – även dem i ”periferin” som annars riskerar att diskrimineras eller uteslutas. Med Perspektivbyrån hämtas barnens perspektiv in och alla barns röster räknas – oavsett bakgrund. Barn och vuxna får verktyg för att tillsammans skapa en trygg, jämlik och tillgänglig verksamhet.

Barnen granskar, synliggör och ger sitt perspektiv.
Ni vuxna lyssnar, antecknar och förbättrar!

PERSPEKTIV BYRÅN

perspektivbyran.nu

Här kan ni hitta fler tips, metoder och utbildningar!

sensus

RÄTTIGHETS
= CENTRUM
VÄSTERBOTTEN

ALLMÄNNA
ARVSFONDEN